

Silja Suija võitleb koos Võrumaa lapsevanematega Meiela kodu eest

Õigluse nimel otsustas keset põuast suve võitlusse asuda ka endine tippsuusataja ja kolme terve ja ühe puudega lapse ema Silja Suija, kes edastas ajakirjanduse kaudu sotsiaalministrile kutse tulla ja proovida olla kas või tund aega tema 12-aastase sügava puudega tütre lapsehoidja.

Kes järgnenud sündmustega kursis, see teab, et minister Taavi Rõivas tõepoolest käiski Võrumaal ja kohtus sealsete puuetega laste vanematega. Kas ühe kõrge riigiametniku tavatu reageering tavakodaniku pöördumisele võiks tähendada seda, et valdkonna areng saab tõesti uue hingamise? Kas Võrumaa puuetega laste vanemad on kohtumise tulemustega rahul ja nüüd laste tuleviku suhtes lootusrikkamad kui varem? Või on see kõik juba varajane valimiskampaania?



Suhtluslaager

Kohtume Võrumaa puuetega laste vanematega Silja Suija kodutalus päeval, mil seal peetakse Võru Järve kooli suhtluslaagrit. Kuna Silja ise on siis, kui "Puutepunkti" kaamera kohale jõuab, parasjagu õpilastega trennis, alustame jutuaajamist laagri korraldaja loovterapeut **Kaia Tammega** (pildil). Kaia Tamm räägib, et korraldatav laager on Järve kooli õpilaste algatus ja Euroopa noored on seda rahaliselt toetanud. Kuninga talus saavad kokku Järve kooli ja Maarja küla noored, päeva jooksul tegutsetakse ühiselt ja suheldakse.



Helgi Valner Maarja külast räägib, et Eesti ühiskond ei ole veel piisavalt avatud, kuigi Maarja küla noored on väga avatud ja suhtlevad ka võõrastega väga edukalt, ei karda vestlusesse asuda. Noorte algatus on igatahes tänuväärne ja suhtluslaagrist on kindlasti kasu.

Unistus oma külast

Just oma küla – Meiela kodu ja töökeskuse rajamine puuetega lastele ongi praegu see, mis Võrumaa puuetega laste vanematel käsil ja südamel. Praegu on Meiela veel rohkem unistus kui tegelikkus ning mure oma laste tuleviku pärast ongi see, mis lapsevanemaid võitlema ärgitab ning miks ka Silja Suija sotsiaalministrile väljakutse esitas ise järele proovida, mida puudega lapsega hakkamasaamine tegelikkuses tähendab.

Siljaga ühes sõidamegi vaatama, mis Meiela külast olemas on. Võrust kümnekonna kilomeetri kaugusel asub Nõnova küla ja seal seisab juba 10 aastat rohtu kasvanud Meiela peahoone vundament. Pilt on trööstitu, Silja ütleb, et emad, kel on veel usku, käivad seda igal aastal samblast puhastamas. Silja räägib, et on aastaid seda kõike kõrvalt vaadanud, nüüd aga viskas tal kops üle maksa ja ta otsustas käed külge panna.

Ülle Urbanik on samuti üks neist lapsevanematest, kes Meiela ideed elus hoiab. Tedagi sundis tegutsema mure oma raske puudega lapse saatuse pärast. Ülle ütleb, et praegu on projekt detailplaneeringu järgus. Maa keskuse rajamiseks on olemas, kontseptsioon välja töötatud, kuid asi ei liigu. Projekt on kavandatud suurelt: Meielasse peaks kolima sadakond noort, kes saaks seal elada ja töötada.

Praegu on Võrumaa puuetega laste peredele suureks kergenduseks Võru Järve kool, samuti lastevanemate algatusel loodud õppeasutus erivajadustega lastele. Ent kui laps koolieast välja kasvab, on seis nutune. Lõputunnistus taskusse ja tagasi koju! Tegelikkus, millega puuetega laste pered ei taha ega tohikski leppida.

Meielast võiks aga saada praeguse Maarja küla sarnane paik, kus arengupuudega ja psüühikahäiretega noored võiksid turvaliselt elada ja jõudumööda tööd teha.

Ent kuidas ikkagi edasi minna? Vundament on juba aastaid seisnud ja paljude algatajate jõud on juba raugenud. Nii Silja kui ka Ülle tunnistavad, et ega lootust ülearu ei ole, tarvis oleks riigi tuge, et asjad liikuma hakkaksid.

Seejuures ei tõuseks Meiola käikurakendamisest tulu mitte üksnes puuetega noortele ja nende vanematele. Meielas saaksid rakendust ka paljud ümberkaudsetes küldes elavad inimesed, kes võiksid seal tööd leida.

Silja üleskutse

Silja räägib, et juba tükk aega tagasi tegi ta algust puuetega laste vanemate lugude kogumisega. Nüüd on neid koos terve hulk ja just need lood – peale suure mure oma tütre tuleviku pärast – ajendasidki teda Eesti Ekspressi kaudu sotsiaalministrile avalikku appikutset saatma. Tal oli kavas kõik need murettekitavad lood ministri ette tuua. Silja ütleb, et ta ei ole poliitik, lihtsalt inimene, kes ei suuda enam taluda seda, mis riigis toimub, kuidas inimesi lollitatakse.

Silja ei salga, et ega ta tegelikult ei uskunud, et minister tema üleskutsesele üldse kuidagi reageerib. See, et läks teisiti, oli suur üllatus. Silja üleskutsesele järgnes kiiresti ministri kõne, minister uuris, kas ta mõtleb lapsehoidmise asja tõsiselt. Kohtumine leidis aset Võru Järve koolis, kus ministrit võttis vastu hulk puuetega laste vanemaid. Juttu jätkus pikaks ajaks, küsimusi oli palju ja minister tunnistas, et tööd, mida on vaja ära teha, on palju – võtab Silja kohtumise kokku. Silja ütleb, et ministeeriumis vaadatakse suuremat pilti, tegelikult tuleks tegeleda küsimustega rohujuure tasandil.

Silja lugu

Silja kogemus puudega lapse emaks saamisest sarnaneb paljude emade lugudega. Kõigepealt rõõm toreda ja terve lapse sünnist ja kasvamisest ning siis äkki tõdemine, et kõik ei lähe nii, nagu peaks. Jane sündis täiesti tavalise lapsena, ta oli jõuline ja kiiresti arenev laps, ent kõne ei tulnud füüsilisele arengule järele. **Jane** (pildil) on autist – ta on ettearvamatult ning kui talle miski ei meeldi, reageerib ta sellele agressiivsusega. Purunevad nõud ja kipsist seinad tekivad augud. Silja räägib, et see, mis täpselt selliseid hooge põhjustab, on jäänud mõistatuseks.

Siljal on suur majapidamine, noorte suusatajate treeningurühm – kuidas ta jõuab selle kõrvalt veel tegeleda nii suurt hoolt ja tähelepanu vajava lapsega? Siljal on hea abiline ja ka varasem sporditaust on andnud karastuse. Kõige keerulisem on tema sõnul minna avalikku kohta, sest see toob tavaliselt kaasa hulga sekeldusi, mõnikord teeb Jane lõvimõirgeid ja võib vaid ette kujutada, mida võõrad sellest arvata võivad. Silja tunnistab, et Jane on talle ka kallale tulnud, sellele on järgnenud rüseelemine – aga see kõik on argipäeva osa.



Silja ütleb, et Jane tulevik sõltub samuti Meiola keskusest. See oleks talle koht, kus elada, ja tütre aktiivsus võiks seal leida positiivset rakendust.

Saatejuht – lapsehoidja

Minister Taavi Rõivas Janet ei hoidnud, kuid mina proovisin, kuidas see välja näeb.

Jane on väga heas tujus ja hüppab batuudil. Hüppan temaga koos, kuid selliseid trikke nagu tema ma järele tegema ei hakka. Jane teeb saltosid ja hüppab ühelt batuudilt teisele sellise vilumusega, et see tekitab hirmu. Tegelikult on ta seda teinud iga päev ja ta on aastate jooksul väga vilunud. Hoian Jane käest kinni, mind ta ei karda ja saab aru, et tahan temaga koos hüpata.

See on selge – Janel on praegu hea tuju, kuid hea tuju võib hetkega asenduda agressiivsusega ja seetõttu tuleb tal kogu aeg silma peal hoida.

Läheme Janega ujuma. Sauna taga on tiik ja enne, kui arugi saan, hüppab Jane suure kaarega sillalt vette. Ta on ilmselt lapsest saadik siin ujunud ja on väga osav. Jane võiks füüsiliste võimete järgi olla tubli sporditüdruk. Silja ütleb, et Janel on talus suurepärased tingimused, siin on ruumi, et ta saaks end füüsiliselt välja elada. Ema tunnistab, et ei kujutaks ette, et Jane peaks kasvama näiteks kahetoalises korteris, selline elu oleks ilmselt väga raske.



Võrumaa puuetega laste vanemad elavad lootuses, et ehk siiski saab Meiola külakeskuse rajamise plaanile pärast ministri külaskäiku osaks riigi toetus ja aastaid küpsenud plaan õnnestub teoks teha. Ning Janel ja paljudel teistel

Võrumaa puuetega lastel ja noortel oleks koht, kuhu nad lähevad elama, kui nende vanemad enam ei jaksa nende eest hoolitseda.

*

Aga küsime veel igaks juhuks ka sotsiaalministrilt endalt, kui palju tema Võrumaal käigust targemaks sai ja mis võiks selle tulemusena puuetega laste perede elus edaspidi muutuda.

Sotsiaalminister Taavi Rõivas räägib, et kohtumine möödus meeldivas ja sõbralikus õhkkonnas. Osa muresid on sellised, mida saab lihtsalt lahendada, ent osa küsimusi vajab põhjalikku ja aeganõudvat ettevalmistust, nii omavalitsuste kui ka riigi poolt. Minister toob näiteks Võru Järve kooli – seal on olemas sobivad ruumid ja saaks üsna lihtsalt korraldada ööpäevaringset hoiuteenust. Selleks on olemas ka vajaminev Euroopa Liidu raha.

Mis saab aga Meidla ideest? Minister ütleb, et südames ta toetab seda ja ka teisi lapsevanemate algatusi, kuid enne, kui taotlusvoor avaneb, on tal raske midagi konkreetset öelda. Taavi Rõivas on optimistlik ja leiab, et headel projektidel on määratud õnnestuda. Kui seda kõike ühiselt planeerida, siis on võimalik suunata Euroopa Liidu ja riigi raha nii, et asi saab teoks.

Praegu on projekt selles faasis, kus tuleb hoolega läbi mõelda, kui suurelt seda korraldada, et see tulevikus jätkusuutlik oleks ja majanduskulud oleksid mõistlikud. Minister usub, et projekt on aasta pärast küps, et esitada see taotluse saamiseks.

Kaidor Kahar
august 2013